Lietas Nr. 11518007607
Lietas arhīva Nr. SKK-0509-13

LĒMUMS

Rīgā 2013.gada 17.decembrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts šādā sastāvā:

senators referents V.Čiževskis,

senators A.Freibergs,

senatore A.Nusberga

izskatīja rakstveida procesā lietu sakarā ar apsūdzētā /M.H./ un cietušā /J.R./ kasācijas sūdzībām un prokurores B.Balodes kasācijas protestu par Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas 2013.gada 9.maija spriedumu un

k o n s t a t ē j a

Ar Rīgas apgabaltiesas 2009.gada 15.maija spriedumu

/M.H./,/../,

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 177.panta trešajā daļā (likuma redakcijā līdz 2007.gada 13.decembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar naudas sodu 50 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 9000;

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 275.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar naudas sodu 20 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 3600.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu galīgais sods /M.H./ noteikts naudas sods 50 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 9000.

/M.M./, /../,

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 15.panta ceturtajā daļā un 177.panta trešajā daļā (likuma redakcijā līdz 2007.gada 13.decembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar naudas sodu 20 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 3600;

atzīts par vainīgu Krimināllikuma 275.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar naudas sodu 10 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 1800.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu galīgais sods /M.M./ noteikts naudas sods 20 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 3600.

Cietušā SIA /Nosaukums/ pieteiktā kaitējuma kompensācija Ls 3567,05 un cietušā /J.R./ pieteiktā kaitējuma kompensācija Ls 55 000 atstāta bez izskatīšanas.

Ar Rīgas apgabaltiesas 2009.gada 15.maija spriedumu /M.H./ un /M.M./ atzīti par vainīgiem un sodīti par to, ka /M.H./ atkārtoti, personu grupā pēc iepriekšējās vienošanās ar viltu ieguva svešu mantu un tiesības uz svešu mantu lielā apmērā, bet /M.M./ personu grupā pēc iepriekšējās vienošanās mēģināja ar viltu iegūt svešu mantu lielā apmērā.

Noziedzīgais nodarījums izdarīts šādos pirmās instances tiesas konstatētos apstākļos.

„Lai nodrošinātu vienošanos par /M.H./ izstāšanos no SIA /Nosaukums/ un mantas sadali starp SIA /Nosaukums/ dalībniekiem

/M.H./ un /J.R./ (/J.R./) izpildi, 2005.gada 14.februārī /M.H./ un /J.R./ noslēdza savstarpējas notariāli apliecinātas pilnvaras par nekustamo īpašumu pārdošanu.

Saskaņā ar 2005.gada 14.februārī izdoto pilnvaru /J.R./ pilnvaroja /M.H./ pārdot ½ domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 2019 kv.m. /adrese/? un ½ domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 15 363 kv.m. /adrese/, kā arī pārdot ½ domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 3984 kv.m. Jūrmalā, Bražciema /Nosaukums/ un pēc īpašuma tiesību nostiprināšanas zemesgrāmatā pārdot arī zemes gabalu ar kopējo platību 6139 kv.m. /adrese/b.

2005.gada 13.jūnijā /J.R./ pie zvērināta notāra ar aktu par pilnvarojuma atsaukumu atsauca iepriekšminēto 2005.gada 14.februārī /M.H./ izdoto pilnvaru, par ko paziņoja /M.H./.

Apzinoties, ka pilnvaras atsaukšana liedz viņam iespēju nodarboties ar /J.R./ piederošo nekustamo īpašumu pārdošanu un līdz ar to būtiski apgrūtina iespēju saņemt ar vienošanos par /M.H./ izstāšanos no SIA /Nosaukums/ un mantas sadali starp SIA /Nosaukums/ dalībniekiem /M.H./ un /J.R./ noteiktos 40% no /J.R./ piederošo nekustamo īpašumu – minēto zemes gabalu – pārdošanas summas, /M.H./, zinot, ka pēc viņam izdotās pilnvaras atsaukšanas viņam nav tiesību rīkoties kā /J.R./ pilnvarniekam un pārdot /J.R./ piederošos zemes gabalus, nolūkā krāpšanas ceļā iegūt svešu mantu lielā apmērā, 2005.gada rudenī vienojās ar paziņu /M.M./ par pirkuma līgumu sastādīšanu ar atpakaļejošu datumu, uzrādot kā pirkuma līgumu sastādīšanas datumu 2005.gada 1.jūniju, t.i., laiku pirms /M.H./ izsniegtās /J.R./ pilnvaras atsaukšanas, un /M.M./, mantkārīga nolūka vadīts, piekrita /M.H./ piedāvājumam par atlīdzību minētos zemesgabala domājamās daļas pirkuma līgumus parakstīt kā pircējs, ko arī izdarīja, parakstot tos 2005.gada rudenī.

No zemesgabala domājamās daļas pirkuma līgumiem izriet, ka tie sastādīti 2005.gada 1.jūnijā par /J.R./ piederošo zemes gabalu domājamo daļu atsavināšanu starp /M.H./ kā pārdevēja /J.R./ pilnvaroto personu un /M.M./ kā pircēju: /J.R./ pārdod, bet /M.M./ pērk ½ domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 3984 kv.m. /adrese/, uz kura atrodas dzīvojamās ēkas, saimniecības ēkas un garāžas pamati, par kopējo pirkuma maksu Ls 37 808,16; /J.R./ pārdod, bet /M.M./ pērk ½domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 2019 kv.m. /adrese/, par pirkuma maksu Ls 42 570,62; /J.R./ pārdod, bet /M.M./ pērk ½ domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 15363 kv.m. /adrese/, par pirkuma maksu Ls 323 928, 85. Kopumā ar minētajiem pirkuma līgumiem /M.H./ kā /J.R./ pilnvarnieks pārdod /J.R./ piederošos nekustamos īpašumus par Ls 404 307,63.

Saskaņā ar zemesgabala domājamās daļas pirkuma līgumu 11.punktu puses vienojas, ka gadījumā, ja nostiprinājuma lūgums zemesgrāmatai pārdevēja /J.R./ vainas dēļ netiks parakstīts pie zvērināta notāra līdz 2005.gada 15.decembrim vai pārdevējs /J.R./ neizpildīs savas saistības, pārdevējam /J.R./ jāmaksā pircējam /M.M./ līgumsods 5% apmērā no pirkuma maksas par katru nokavēto dienu, kas kopumā sastāda Ls 20 215, 37 dienā.

Turpinot īstenot kopīgo nodomu krāpšanas ceļā iegūt /J.R./ mantu lielā apmērā, /M.H./, apzināti novilcinot laiku, nosūtīja /J.R./ ar 2005.gada 25.novembri datētu paziņojumu par nekustamo īpašumu pārdošanu, kurā norādīja, ka paziņo par 2005.gada 1.jūnijā noslēgtajiem pirkuma līgumiem, savukārt /M.M./ nosūtīja /J.R./ ar 2005.gada 28.novembri datētu atgādinājumu līdz 2005.gada 15.decembrim parakstīt nostiprinājuma lūgumus Zemesgrāmatai. Abus augstākminētos paziņojumus /J.R./ saņēma 2005.gada 14.decembrī, un tikai tad uzzināja par viņam piederošo īpašumu pārdošanu, bet no nākošās dienas jau sākās līgumsoda aprēķināšana, kas deva iespēju /M.H./ un /M.M./ 2006.gada 18.janvārī griezties Rīgas apgabaltiesā ar prasības pieteikumu pret /J.R./, kurā /M.M./ pieprasīja piedzīt no /J.R./ līgumsodu Ls 464 953, 74 apmērā, kas pārsniedz kopīgo pirkuma maksu, ko /M.M./ būtu jāmaksā /J.R./ saskaņā ar zemesgabalu domājamās daļas pirkuma līgumiem.

Līdz ar to /M.H./ un /M.M./ bija iespēja krāpšanas ceļā faktiski bez maksas iegūt /J.R./ zemes īpašumus, sedzot pirkuma izmaksas no līgumsoda naudas, vai vismaz līgumsoda naudu ne mazāk kā Ls 464 953, 74 apmērā, kā arī /M.H./ būtu iespēja pieprasīt ar vienošanos par /M.H./ izstāšanos no SIA /Nosaukums/ un mantas sadali starp viņu un /J.R./ noteiktos 40% no /J.R./ piederošo minēto zemes gabalu pārdošanas summas, un tikai apstāklis, ka cietušais /J.R./ nekavējoties pēc tam, kad uzzināja par /M.H./ un /M.M./ krāpnieciskajām darbībām, vērsās tiesībaizsardzības iestādēs, neļāva /M.H./ un /M.M./ kopīgo krāpšanas nodomu realizēt līdz galam no viņu gribas neatkarīgu apstākļu dēļ, jo tika uzsākts kriminālprocess un konstatēta minēto pirkuma līgumu viltošana.

Tādā veidā /M.H./ un /M.M./ personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās ar viltu – izmantojot apstākli, ka /J.R./ bija izsniedzis viņam pilnvaru nekustamo īpašumu pārdošanai, kas deva /M.H./ un /M.M./ iespēju pēc pilnvaras atsaukšanas parakstīt zemesgabalu domājamās daļas pirkuma līgumus, iespējami ilgi par to neinformējot pārdevēju /J.R./ – mēģināja iegūt svešu naudu vai mantu vismaz Ls 464 953, 74 apmērā.

Laika periodā no 2002.gada janvāra līdz 2004.gada decembrim /M.H./ kā Sabiedrības ar ierobežotu atbildību /Nosaukums/ (tālāk – SIA /Nosaukums/) dalībnieks un direktors vairākkārtīgi veica beztermiņa un bezprocentu aizdevumus SIA /Nosaukums/, kuras reģistrācijas Nr./../ un juridiskā adrese /adrese/, sastādot par to sabiedrības dibinātāju un vadības protokolus. Pēc tam, kad /M.H./ 29.12.2004. zaudēja direktora amatu un viņa attiecības ar SIA /Nosaukums/ dalībniekiem un vadību pasliktinājās, /M.H./ nolēma atkārtoti ar viltu iegūt SIA /Nosaukums/ naudas līdzekļus lielā apmērā. Apzinoties, ka naudas līdzekļi tika aizdoti bez procentiem un bez atdošanas termiņa un, ka to piespiedu piedziņa nav iespējama, /M.H./ nolēma atkārtoti ar viltu iegūt tiesības uz SIA /Nosaukums/ naudas līdzekļiem lielā apmērā. Lai realizētu savu noziedzīgo nodomu, /M.H./ izmeklēšanā konkrēti nenoskaidrotā laikā, bet pēc 2005.decembra līdz 2007.gada 3.aprīlim, sastādīja apzināti nepatiesu dokumentu – aizdevuma līgumu, datētu ar 2004.gada 30.novembri, kuru vienlaicīgi parakstīja kā SIA /Nosaukums/ direktors un kā fiziska persona. Sastādītajā aizdevuma līgumā /M.H./ apzināti ierakstīja gan SIA /Nosaukums/ aizdevuma atdošanas termiņu līdz 30.04.2005., gan soda naudu 0,3% apmērā par atmaksas termiņa nokavējumu, kā arī paredzēja strīdu izskatīšanu šķīrējtiesā, zinot, ka šķīrējtiesas spriedums nav pārsūdzams.

Lai panāktu ātrāku sev vēlama tiesas sprieduma pieņemšanu un izslēgtu sprieduma pārsūdzēšanas iespēju, 2007.gada 3.aprīlī /M.H./, nolūkā ar viltu iegūt tiesības uz SIA /Nosaukums/ naudas līdzekļiem lielā apmērā – 62282,22 latiem, iesniedza Eiropas Tautas tiesību šķīrējtiesā Rīgā, Artilērijas ielā 3/1-3/4 prasības pieteikumu pret SIA /Nosaukums/ un apzināti nepatieso un viltoto 30.11.2004. aizdevuma līguma notariāli apstiprinātu kopiju. Pamatojoties uz /M.H./ iesniegto viltoto 30.11.2004. aizdevuma līgumu, 13.06.2007. šķīrējtiesa pieņēma spriedumu par 62282,22 latu piedziņu no SIA /Nosaukums/ par labu /M.H./, kas stājās spēkā tā pasludināšanas

brīdī un kas dod tiesības vērst piedziņu uz SIA /Nosaukums/ mantu – naudas līdzekļiem, kustamo un nekustamo mantu.

Līdz ar to /M.H./, izmantojot viltotu dokumentu, atkārtoti, būdams jau 2005.gada rudenī izdarījis krāpšanas mēģinājumu, krāpšanas ceļā ieguva tiesības uz SIA /Nosaukums/ mantu 62 282,22 lati, kas ir atzīstami par lieliem apmēriem, jo pārsniedz noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laikā Ministru Kabineta 17.10.2006. noteikumos Nr.858 noteikto 50 minimālo mēnešalgu (Ls 120 vai kopumā Ls 6000,00) apmēru."

Šādas /M.H./ darbības kvalificētas pēc Krimināllikuma 177.panta trešās daļas, bet apsūdzētā /M.M./ darbības kvalificētas pēc Krimināllikuma 15.panta ceturtās daļas un 177.panta trešās daļas.

Turklāt ar pirmās instances tiesas spriedumu /M.H./ un /M.M./ atzīti par vainīgiem un sodīti par to, ka personu grupā pēc iepriekšējās vienošanās, bet /M.H./ atkārtoti mantkārīgā nolūkā izdarīja dokumenta, kas piešķir tiesības, viltošanu, kā arī izmantoja viltotu dokumentu.

Noziedzīgais nodarījums izdarīts šādos pirmās instances tiesas konstatētos apstākļos.

„Lai īstenotu krāpšanu lielā apmērā personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās, 2005.gada rudenī /M.H./ vienojās ar /M.M./ par to, ka /M.H./ izgatavos pēc satura viltotus zemesgabalu domājamās daļas pirkuma līgumus ar atpakaļejošu datumu, uzrādot kā pirkuma līgumu sastādīšanas datumu 2005.gada 1.jūniju, t.i., laiku, kad /M.H./ pirms /J.R./ izsniegtās pilnvaras atsaukšanas bija tiesības slēgt šādus līgumus kā /J.R./ pilnvarniekam, un /M.M./, mantkārīga nolūka vadīts, par atlīdzību minētos pirkuma līgumus parakstīs kā pircējs.

Apzinoties, ka tādā veidā viņš iesaistās dokumentu, kas piešķir tiesības, viltošanā personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās, jo uz šo laiku /M.H./ izdotā pilnvara jau bija atsaukta un viņam nebija tiesību rīkoties kā /J.R./ pilnvarniekam un slēgt /J.R./ vārdā zemesgabalu domājamās daļas pirkuma līgumus, kā arī apzinoties, ka reāli zemi iegādāties /M.M./ nav ne nolūka, ne naudas, /M.H./ 2005.gada rudenī, izmeklēšanā tieši nenoskaidrotā laikā, /adrese/, kā /J.R./ pilnvarnieks parakstīja minētos līgumus par to, ka pārdod /J.R./ piederošos nekustamos īpašumus kopumā par Ls 404 307,63, saskaņā ar kuriem /J.R./, kura vārdā un uzdevumā uz 2005.gada 14.februārī izdotās pilnvaras pamata rīkojas /M.H./, pārdod, bet /M.M./ pērk ½ domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 3984 kv.m. Jūrmalā, Bražciema /Nosaukums/, uz kura atrodas dzīvojamās ēkas, saimniecības ēkas un garāžas pamati, par kopējo pirkuma maksu Ls 37 808,16; /J.R./ pārdod, bet /M.M./ pērk ½ domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 2019 kv.m. /adrese/, par pirkuma maksu Ls 42 570,62; /J.R./ pārdod, bet /M.M./ pērk ½ domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 15363 kv.m. /adrese/, par pirkuma maksu Ls 323 928, 85, savukārt /M.M./ parakstīja viltotos dokumentus kā pircējs.

Minētie dokumenti deva /M.M./ tiesības saņemt no pārdevēja /J.R./ līgumsodu 5% apmērā no pirkuma maksas par katru nokavēto dienu, t.i., Ls 20 215, 37 dienā, ja nostiprinājuma lūgums zemesgrāmatai pārdevēja /J.R./ vainas dēļ netiks parakstīts pie zvērināta notāra līdz 2005.gada 15.decembrim vai pārdevējs /J.R./ neizpildīs savas saistības, savukārt /M.H./, atsaucoties uz to, ka /J.R./ ir pārdevis nekustamo īpašumu, radās iespēja pieprasīt ar vienošanos par /M.H./ izstāšanos no SIA /Nosaukums/ un mantas sadali starp viņu un /J.R./ noteiktos 40% no /J.R./ piederošo minēto zemes gabalu pārdošanas summas. Ar viltoto dokumentu – zemesgabalu domājamās daļas pirkuma līgumu – palīdzību /M.H./ un /M.M./ mēģināja iegūt /J.R./ piederošo naudu vai mantu vismaz Ls 464 953, 74 apmērā.

Viltotos ar 2005.gada 1.jūniju datētos pirkuma līgumus /M.H./ un /M.M./ personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās izmantoja, nosūtot tos 2005.gada decembrī cietušajam /J.R./, pieprasot līgumu izpildi, kā arī atkārtoti izmantoja, iesniedzot 18.01.2006. Rīgas apgabaltiesā kopā ar pieteikumu par viltus ceļā noslēgto pirkuma līgumu korroborāciju zemesgrāmatā un līgumsodu piedziņu.

Tāpat arī pirmstiesas izmeklēšanā konkrēti nenoskaidrotā vietā un laikā, bet pēc 2005.decembra līdz 2007.gada 3.aprīlim, /M.H./ atkārtoti, būdams agrāk aptuveni 2005.gada novembra sākumā izdarījis viltotu dokumentu izgatavošanu, mantkārīgā nolūkā, lai ar viltu iegūtu tiesības uz Sabiedrības ar ierobežotu atbildību /Nosaukums/ (tālāk – SIA /Nosaukums/), mantu lielā apmērā, nolēma viltot dokumentu – aizdevuma līgumu. /M.H./ ar atpakaļejošu datumu sastādīja apzināti nepatiesu dokumentu – aizdevuma līgumu, datētu ar 2004.gada 30.novembri, kuru vienlaicīgi parakstīja kā SIA /Nosaukums/ direktors un kā fiziska persona. Sastādītajā aizdevuma līgumā /M.H./ apzināti ierakstīja gan SIA /Nosaukums/ aizdevuma atdošanas termiņu līdz 30.04.2005., gan soda naudu 0,3% apmērā par atmaksas termiņa nokavējumu, kā arī paredzēja strīdu izskatīšanu šķīrējtiesā. Tādā veidā /M.H./ atkārtoti viltoja dokumentu, kas piešķīra tiesības uz SIA /Nosaukums/ mantu un arī tiesības piedzīt naudas līdzekļus no SIA /Nosaukums/ piespiedu kārtā.

2007.gada 3.aprīlī /M.H./, nolūkā ar viltu iegūt tiesības uz SIA /Nosaukums/ naudas līdzekļiem lielā apmērā – 62 282,22 latiem un lai varētu iesniegt Eiropas Tautas tiesību šķīrējtiesā apzināti nepatieso un viltoto 30.11.2004. aizdevuma līguma kopiju, atkārtoti, būdams agrāk izdarījis viltota dokumenta izmantošanu, izmantoja norādīto viltoto dokumentu un iesniedza to zvērinātai notārei /Z.E./ viņas prakses vietā /adrese/. Izgatavoto uz viltotā 30.11.2004. aizdevuma līguma pamata notariāli apliecināto dokumenta kopiju /M.H./ 03.04.2007. iesniedza Eiropas Tautas tiesību šķīrējtiesā, kas uz tā pamata 13.06.2007. pieņēma spriedumu par 62282,22 latu piedziņu no SIA /Nosaukums/ par labu /M.H./. Spriedums stājās spēkā tā pasludināšanas brīdi un tas dod tiesības /M.H./ vērst piedziņu uz SIA /Nosaukums/ mantu – naudas līdzekļiem, kustamo un nekustamo mantu."

Šādas /M.H./ un /M.M./ darbības kvalificētas pēc Krimināllikuma 275.panta otrās daļas.

Ar Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas 2011.gada 5.janvāra lēmumu Rīgas apgabaltiesas 2009.gada 15.maija spriedums atcelts un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai pirmās instances tiesā.

Apelācijas instances tiesa atzina, ka pirmās instances tiesa nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma 20.panta pirmās daļas un otrās daļas, 71.panta 2.punkta, 80.panta trešās daļas, 88.panta pirmās daļas un otrās daļas nosacījumus, līdz ar to nepamatoti un

nelikumīgi pirmās instances tiesa liedza apsūdzētajam /M.H./ realizēt likumā garantētās tiesības uz aizstāvību un iztiesājusi lietu bez procesā iesaistītās personas – advokāta klātbūtnes.

Izskatot lietu atkārtoti pirmās instances tiesā, prokurors saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 462.panta otro daļu grozīja apsūdzētajiem /M.H./ un /M.M./ apsūdzību. Prokurors lūdza atzīt /M.H./ par vainīgu Krimināllikuma 15.panta ceturtajā daļā un 177.panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un Krimināllikuma 275.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā, apsūdzēto /M.M./ atzīt par vainīgu Krimināllikuma 15.panta ceturtajā daļā un 177.panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un Krimināllikuma 275.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā.

Ar Rīgas apgabaltiesas 2012.gada 7.februāra spriedumu /M.H./ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 15.panta ceturtajā daļā un 177.panta trešajā daļā (likuma redakcijā līdz 2007.gada 13.decembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar naudas sodu 40 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 8000; atzīts par vainīgu Krimināllikuma 275.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar naudas sodu 10 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 2000.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu galīgais sods /M.H./ noteikts naudas sods 40 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 8000.

Ar pirmās instances tiesas 2012.gada 7.februāra spriedumu /M.M./ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 15.panta ceturtajā daļā un 177.panta trešajā daļā (likuma redakcijā līdz 2007.gada 13.decembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar naudas sodu 15 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 3000; atzīts par vainīgu Krimināllikuma 275.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā un sodīts ar naudas sodu 5 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 1000.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu galīgais sods /M.M./ noteikts naudas sods 15 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 3000.

Pirmās instances tiesa cietušā SIA /Nosaukums/ pieteikto kaitējuma kompensāciju Ls 3567,05 un cietušā /J.R./ pieteikto kaitējuma kompensāciju Ls 50 000 nolēma nenoteikt.

Ar Rīgas apgabaltiesas 2012.gada 7.februāra spriedumu /M.H./ un /M.M./ atzīti par vainīgiem un sodīti par to, ka /M.H./ atkārtoti un /M.M./ personu grupā pēc iepriekšējās vienošanās mēģināja ar viltu iegūt svešu mantu lielā apmērā.

Noziedzīgais nodarījums izdarīts šādos pirmās instances tiesas konstatētos apstākļos.

„Lai nodrošinātu vienošanos par /M.H./ izstāšanos no SIA /Nosaukums/ un mantas sadali starp SIA /Nosaukums/ dalībniekiem /M.H./ un /J.R./ izpildi, 2005.gada 14.februārī /M.H./ un /J.R./ noslēdza savstarpējas notariāli apliecinātas pilnvaras par nekustamo īpašumu pārdošanu.

Saskaņā ar 2005.gada 14.februārī izdoto pilnvaru /J.R./ pilnvaroja /M.H./ pārdot ½ domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 2019 kv.m. /adrese/? un ½ domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 15 363 kv.m. /adrese/, kā arī pārdot ½ domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 3984 kv.m. Jūrmalā, Bražciema /Nosaukums/ un pēc īpašuma tiesību nostiprināšanas zemesgrāmatā pārdot arī zemes gabalu ar kopējo platību 6139 kv.m. /adrese/b.

2005.gada 13.jūnijā /J.R./ pie zvērināta notāra ar aktu par pilnvarojuma atsaukumu atsauca iepriekšminēto 2005.gada 14.februārī /M.H./ izdoto pilnvaru, par ko paziņoja /M.H./.

Apzinoties, ka pilnvaras atsaukšana liedz viņam iespēju nodarboties ar /J.R./ piederošo nekustamo īpašumu pārdošanu un līdz ar to būtiski apgrūtina iespēju saņemt ar vienošanos par /M.H./ izstāšanos no SIA /Nosaukums/ un mantas sadali starp SIA /Nosaukums/ dalībniekiem /M.H./ un /J.R./ noteiktos 40% no /J.R./ piederošo nekustamo īpašumu – minēto zemes gabalu – pārdošanas summas, /M.H./, zinot, ka pēc viņam izdotās pilnvaras atsaukšanas viņam nav tiesību rīkoties kā /J.R./ pilnvarniekam un pārdot /J.R./ piederošos zemes gabalus, nolūkā krāpšanas ceļā iegūt svešu mantu lielā apmērā, 2005.gada rudenī vienojās ar paziņu /M.M./ par pirkuma līgumu sastādīšanu ar atpakaļejošu datumu, uzrādot kā pirkuma līgumu sastādīšanas datumu 2005.gada 1.jūniju, t.i., laiku pirms /M.H./ izsniegtās /J.R./ pilnvaras atsaukšanas, un /M.M./, mantkārīga nolūka vadīts, piekrita /M.H./ piedāvājumam par atlīdzību minētos zemesgabala domājamās daļas pirkuma līgumus parakstīt kā pircējs, ko arī izdarīja, parakstot tos 2005.gada rudenī.

No zemesgabala domājamās daļas pirkuma līgumiem izriet, ka tie sastādīti 2005.gada 1.jūnijā par /J.R./ piederošo zemes gabalu domājamo daļu atsavināšanu starp /M.H./ kā pārdevēja /J.R./ pilnvaroto personu un /M.M./ kā pircēju: /J.R./ pārdod, bet /M.M./ pērk ½ domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 3984 kv.m. Jūrmalā, Bražciema /Nosaukums/, uz kura atrodas dzīvojamās ēkas, saimniecības ēkas un garāžas pamati, par kopējo pirkuma maksu Ls 37 808,16; /J.R./ pārdod, bet /M.M./ pērk ½domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 2019 kv.m. /adrese/, par pirkuma maksu Ls 42 570,62; /J.R./ pārdod, bet /M.M./ pērk ½ domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 15363 kv.m. /adrese/, par pirkuma maksu Ls 323 928, 85. Kopumā ar minētajiem pirkuma līgumiem /M.H./ kā /J.R./ pilnvarnieks pārdod /J.R./ piederošos nekustamos īpašumus par Ls 404 307,63.

Saskaņā ar zemesgabala domājamās daļas pirkuma līgumu 11.punktu puses vienojas, ka gadījumā, ja nostiprinājuma lūgums zemesgrāmatai pārdevēja /J.R./ vainas dēļ netiks parakstīts pie zvērināta notāra līdz 2005.gada 15.decembrim vai pārdevējs /J.R./ neizpildīs savas saistības, pārdevējam /J.R./ jāmaksā pircējam /M.M./ līgumsods 5% apmērā no pirkuma maksas par katru nokavēto dienu, kas kopumā sastāda Ls 20 215, 37 dienā.

Turpinot īstenot kopīgo nodomu krāpšanas ceļā iegūt /J.R./ mantu lielā apmērā, /M.H./ nosūtīja /J.R./ ar 2005.gada 25.novembri datētu paziņojumu par nekustamo īpašumu pārdošanu, kurā norādīja, ka paziņo par 2005.gada 1.jūnijā noslēgtajiem pirkuma līgumiem, savukārt /M.M./ nosūtīja /J.R./ ar 2005.gada 28.novembri datētu atgādinājumu līdz 2005.gada 15.decembrim parakstīt nostiprinājuma lūgumus Zemesgrāmatai. Abus augstākminētos paziņojumus /J.R./ saņēma 2005.gada 14.decembrī, un tikai tad uzzināja par viņam piederošo īpašumu pārdošanu, bet no nākošās dienas jau sākās līgumsoda aprēķināšana, kas deva iespēju /M.H./ un /M.M./ 2006.gada 18.janvārī griezties Rīgas apgabaltiesā ar prasības pieteikumu pret /J.R./, kurā /M.M./ pieprasīja piedzīt no /J.R./ līgumsodu Ls 464 953, 74 apmērā, kas pārsniedz kopīgo pirkuma maksu, ko /M.M./ būtu jāmaksā /J.R./ saskaņā ar zemesgabalu domājamās daļas pirkuma līgumiem.

Līdz ar to /M.H./ un /M.M./ bija iespēja krāpšanas ceļā faktiski bez maksas iegūt /J.R./ zemes īpašumus, sedzot pirkuma izmaksas no līgumsoda naudas, vai vismaz līgumsoda naudu ne mazāk kā Ls 464 953,74 apmērā, kā arī /M.H./ būtu iespēja pieprasīt ar vienošanos par /M.H./ izstāšanos no SIA /Nosaukums/ un mantas sadali starp viņu un /J.R./ noteiktos 40% no /J.R./ piederošo minēto zemes gabalu pārdošanas summas, un tikai apstāklis, ka cietušais /J.R./ nekavējoties pēc tam, kad uzzināja par /M.H./ un /M.M./ krāpnieciskajām darbībām, vērsās tiesībaizsardzības iestādēs, neļāva /M.H./ un /M.M./ kopīgo krāpšanas nodomu realizēt līdz galam no viņu gribas neatkarīgu apstākļu dēļ, jo tika uzsākts kriminālprocess un konstatēta minēto pirkuma līgumu viltošana.

Tādā veidā /M.H./ un /M.M./ personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās ar viltu, izmantojot apstākli, ka /J.R./ bija izsniedzis /M.H./ pilnvaru nekustamo īpašumu pārdošanai, kas deva /M.H./ un /M.M./ iespēju pēc pilnvaras atsaukšanas parakstīt zemesgabalu domājamās daļas pirkuma līgumus, mēģināja iegūt svešu naudu vai mantu vismaz Ls 464 953, 74 apmērā.

Laika periodā no 2002.gada janvāra līdz 2004.gada decembrim /M.H./ kā SIA /Nosaukums/ dalībnieks un direktors vairākkārtīgi veica beztermiņa un bezprocentu aizdevumus SIA /Nosaukums/, kuras reģistrācijas Nr./../ un juridiskā adrese /adrese/, sastādot par to sabiedrības dibinātāju un vadības protokolus. Pēc tam, kad /M.H./ 29.12.2004. zaudēja direktora amatu un viņa attiecības ar SIA /Nosaukums/ dalībniekiem un vadību pasliktinājās, /M.H./, izmeklēšanā konkrēti nenoskaidrotā laikā, bet pēc 2005.decembra līdz 2007.gada 3.aprīlim, apzinoties, ka naudas līdzekļi tika aizdoti SIA /Nosaukums/ bez procentiem un bez atdošanas termiņa, nolēma ar viltu iegūt SIA /Nosaukums/ naudas līdzekļus lielā apmērā, un proti, iegūt naudas sodu no SIA /Nosaukums/ agrāk aizdotās naudas summas Ls 31 141,11 apmērā.

Lai realizētu savu noziedzīgo nodomu, /M.H./, norādītajā laika periodā sastādīja apzināti nepatiesu dokumentu – aizdevuma līgumu, datētu ar 2004.gada 30.novembri, kuru vienlaicīgi parakstīja kā SIA /Nosaukums/ direktors un kā fiziska persona. Sastādītajā aizdevuma līgumā /M.H./ mantkārīgā nolūkā ierakstīja soda naudu 0,3% apmērā par atmaksas termiņa nokavējumu, norādīja aizdevuma atdošanas termiņu līdz 30.04.2005. un paredzēja strīdu izskatīšanu šķīrējtiesā, zinot, ka šķīrējtiesas spriedums nav pārsūdzams.

Lai panāktu ātrāku sev vēlama tiesas sprieduma pieņemšanu un izslēgtu sprieduma pārsūdzēšanas iespēju, 2007.gada 3.aprīlī /M.H./, nolūkā iegūt tiesības uz SIA /Nosaukums/ gan aizdevuma pamatsummu Ls 31 141,11, gan soda naudu 0,3% apmērā par atmaksas termiņa nokavējumu, kas sastāda Ls 31 141,11, iesniedza Eiropas Tautas tiesību šķīrējtiesā /adrese/ prasības pieteikumu pret SIA /Nosaukums/ un apzināti nepatieso un viltoto 30.11.2004. aizdevuma līguma notariāli apstiprinātu kopiju. Pamatojoties uz /M.H./ iesniegto viltoto 30.11.2004. aizdevuma līgumu, 13.06.2007. šķīrējtiesa pieņēma spriedumu par Ls 62 282,22 piedziņu no SIA /Nosaukums/ par labu /M.H./. Savu noziedzīgo nodomu, kas tika vērts uz soda naudas iegūšanu no SIA /Nosaukums/ Ls 31 141,11 apmērā, /M.H./ neizdevās realizēt līdz galam no viņa gribas neatkarīgu iemeslu dēļ, jo rajona tiesa pieņēma lēmumu par atteikumu izsniegt /M.H./ izpildu raktu.

Līdz ar to /M.H./, būdams jau 2005.gada rudenī izdarījis krāpšanas mēģinājumu, atkārtoti ar viltu mēģināja iegūt SIA /Nosaukums/ piederošo naudu Ls 31 141,11 apmērā, kas ir atzīstami par lieliem apmēriem, jo pārsniedz noziedzīga nodarījuma izdarīšanas laikā Ministru kabineta 2006.gada 17.oktobra noteikumos Nr.858 noteikto 50 minimālo mēnešalgu (Ls 120 vai kopumā Ls 6000) apmēru, tas ir, soda naudu no neatmaksātas naudas summas."

Šādas /M.H./ un /M.M./ darbības pirmās instances tiesā kvalificētas pēc Krimināllikuma 15.panta ceturtās daļas un 177.panta trešās daļas.

Turklāt ar Rīgas apgabaltiesas 2012.gada 7.februāra spriedumu /M.H./ un /M.M./ atzīti par vainīgiem un sodīti par to, ka personu grupā pēc iepriekšējās vienošanās, bet /M.H./ atkāroti mantkārīgā nolūkā izdarīja dokumenta, kas piešķir tiesības, viltošanu, kā arī izmantoja viltotu dokumentu.

Noziedzīgais nodarījums izdarīts šādos pirmās instances tiesas konstatētos apstākļos.

„Lai īstenotu krāpšanu lielā apmērā personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās, 2005.gada rudenī /M.H./ vienojās ar /M.M./ par to, ka /M.H./ izgatavos pēc satura viltotus zemesgabalu domājamās daļas pirkuma līgumus ar atpakaļejošu datumu, uzrādot kā pirkuma līgumu sastādīšanas datumu 2005.gada 1.jūniju, t.i., laiku, kad /M.H./ pirms /J.R./ izsniegtās pilnvaras atsaukšanas bija tiesības slēgt šādus līgumus kā /J.R./ pilnvarniekam, un /M.M./, mantkārīga nolūka vadīts, par atlīdzību minētos pirkuma līgumus parakstīs kā pircējs.

Apzinoties, ka tādā veidā viņš iesaistās dokumentu, kas piešķir tiesības, viltošanā personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās, jo uz šo laiku /M.H./ izdotā pilnvara jau bija atsaukta un viņam nebija tiesību rīkoties kā /J.R./ pilnvarniekam un slēgt /J.R./ vārdā zemesgabalu domājamās daļas pirkuma līgumus, kā arī apzinoties, ka reāli zemi iegādāties /M.M./ nav ne nolūka, ne naudas, /M.H./ 2005.gada rudenī, izmeklēšanā tieši nenoskaidrotā laikā, /adrese/, kā /J.R./ pilnvarnieks parakstīja minētos līgumus par to, ka pārdod /J.R./ piederošos nekustamos īpašumus kopumā par Ls 404 307,63, saskaņā ar kuriem /J.R./, kura vārdā un uzdevumā uz 2005.gada 14.februārī izdotās pilnvaras pamata rīkojas /M.H./, pārdod, bet /M.M./ pērk ½ domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 3984 kv.m. Jūrmalā, Bražciema /Nosaukums/, uz kura atrodas dzīvojamās ēkas, saimniecības ēkas un garāžas pamati, par kopējo pirkuma maksu Ls 37 808,16; /J.R./ pārdod, bet /M.M./ pērk ½ domājamo daļu no

/J.R./ piederošā nekustamā īpašuma - zemes gabala ar kopējo platību 2019 kv.m. /adrese/, par pirkuma maksu Ls 42 570,62; /J.R./ pārdod, bet /M.M./ pērk ½ domājamo daļu no /J.R./ piederošā nekustamā īpašuma – zemes gabala ar kopējo platību 15363 kv.m. /adrese/, par pirkuma maksu Ls 323 928, 85, savukārt /M.M./ parakstīja viltotos dokumentus kā pircējs.

Minētie dokumenti deva /M.M./ tiesības saņemt no pārdevēja /J.R./ līgumsodu 5% apmērā no pirkuma maksas par katru nokavēto dienu, t.i., Ls 20 215,37 dienā, ja nostiprinājuma lūgums zemesgrāmatai pārdevēja /J.R./ vainas dēļ netiks parakstīts pie zvērināta notāra līdz 2005.gada 15.decembrim vai pārdevējs /J.R./ neizpildīs savas saistības, savukārt /M.H./, atsaucoties uz to, ka /J.R./ ir pārdevis nekustamo īpašumu, radās iespēja pieprasīt ar vienošanos par /M.H./ izstāšanos no SIA /Nosaukums/ un mantas sadali starp viņu un /J.R./ noteiktos 40% no /J.R./ piederošo minēto zemes gabalu pārdošanas summas. Ar viltoto dokumentu – zemesgabalu domājamās daļas pirkuma līgumu – palīdzību /M.H./ un /M.M./ mēģināja iegūt /J.R./ piederošo naudu vai mantu vismaz Ls 464 953, 74 apmērā.

Viltotos ar 2005.gada 1.jūniju datētos pirkuma līgumus /M.H./ un /M.M./ personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās izmantoja, nosūtot tos 2005.gada decembrī cietušajam /J.R./, pieprasot līgumu izpildi, kā arī atkārtoti izmantoja, iesniedzot 18.01.2006. Rīgas apgabaltiesā kopā ar pieteikumu par viltus ceļā noslēgto pirkuma līgumu korroborāciju zemesgrāmatā un līgumsodu piedziņu.

Tāpat arī pirmstiesas izmeklēšanā konkrēti nenoskaidrotā vietā un laikā, bet pēc 2005.decembra līdz 2007.gada 3.aprīlim, /M.H./ atkārtoti, būdams agrāk aptuveni 2005.gada novembra sākumā izdarījis viltotu dokumentu izgatavošanu, mantkārīgā nolūkā, lai ar viltu iegūtu tiesības uz Sabiedrības ar ierobežotu atbildību /Nosaukums/ (tālāk – SIA /Nosaukums/), mantu lielā apmērā, nolēma viltot dokumentu – aizdevuma līgumu. /M.H./ ar atpakaļejošu datumu sastādīja apzināti nepatiesu dokumentu – aizdevuma līgumu, datētu ar 2004.gada 30.novembri, kuru vienlaicīgi parakstīja kā SIA /Nosaukums/ direktors un kā fiziska persona. Sastādītajā aizdevuma līgumā /M.H./ apzināti ierakstīja gan SIA /Nosaukums/ aizdevuma atdošanas termiņu līdz 30.04.2005., gan soda naudu 0,3% apmērā par atmaksas termiņa nokavējumu, kā arī paredzēja strīdu izskatīšanu šķīrējtiesā. Tādā veidā /M.H./ atkārtoti viltoja dokumentu, kas piešķīra tiesības uz SIA /Nosaukums/ mantu un arī tiesības piedzīt naudas līdzekļus no SIA /Nosaukums/ piespiedu kārtā.

2007.gada 3.aprīlī /M.H./, nolūkā ar viltu iegūt tiesības uz SIA /Nosaukums/ naudas līdzekļiem lielā apmērā – 62 282,22 latiem un lai varētu iesniegt Eiropas Tautas tiesību šķīrējtiesā apzināti nepatieso un viltoto 30.11.2004. aizdevuma līguma kopiju, atkārtoti, būdams agrāk izdarījis viltota dokumenta izmantošanu, izmantoja norādīto viltoto dokumentu un iesniedza to zvērinātai notārei /Z.E./ viņas prakses vietā /adrese/. Izgatavoto uz viltotā 30.11.2004. aizdevuma līguma pamata notariāli apliecināto dokumenta kopiju /M.H./ 03.04.2007. iesniedza Eiropas Tautas tiesību šķīrējtiesā, kas uz tā pamata 13.06.2007. pieņēma spriedumu par 62 282,22 latu piedziņu no SIA /Nosaukums/ par labu /M.H./. Spriedums stājās spēkā tā pasludināšanas brīdi un tas dod tiesības /M.H./ vērst piedziņu uz SIA /Nosaukums/ mantu – naudas līdzekļiem, kustamo un nekustamo mantu."

Šādas /M.H./ un /M.M./ darbības pirmās instances tiesā kvalificētas pēc Krimināllikuma 275.panta otrās daļas.

Izskatot lietu apelācijas kārtībā, Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palāta ar 2013.gada 9.maija spriedumu atcēla Rīgas apgabaltiesas 2012.gada 7.februāra spriedumu.

Ar apelācijas instances tiesas spriedumu /M.H./ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 15.panta trešajā daļā un 177.panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā (sagatavošanās Ls 464 953,74 izkrāpšanai) un sodīts ar naudas sodu 40 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 8000; atzīts par vainīgu Krimināllikuma 15.panta trešajā daļā un 177.panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā (sagatavošanās Ls 31 141,11 izkrāpšanai) un sodīts ar naudas sodu 30 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 6000; atzīts par vainīgu Krimināllikuma 275.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā (pirkuma līguma viltošana) un sodīts ar naudas sodu 10 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 2000.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu galīgais sods /M.H./ noteikts naudas sods 40 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 8000.

/M.H./ apsūdzībā pēc Krimināllikuma 275.panta otrās daļas (aizdevuma līguma viltošana) attaisnots.

Ar apelācijas instances tiesas spriedumu /M.M./ atzīts par vainīgu Krimināllikuma 15.panta trešajā daļā un 177.panta trešajā daļā (likuma redakcijā līdz 2007.gada 13.decembrim) paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā (sagatavošanās Ls 464 953,74 izkrāpšanai) un sodīts ar naudas sodu 15 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 3000; atzīts par vainīgu Krimināllikuma 275.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā (pirkuma līguma viltošana) un sodīts ar naudas sodu 5 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 1000.

Saskaņā ar Krimināllikuma 50.panta pirmo daļu galīgais sods /M.M./ noteikts naudas sods 15 minimālo mēnešalgu apmērā, t.i., Ls 3000.

Apelācijas instances tiesa cietušā SIA /Nosaukums/ pieteikto kaitējuma kompensāciju Ls 3567,05 un cietušā /J.R./ pieteikto kaitējuma kompensāciju Ls 50 000 nolēma nenoteikt.

Apelācijas instances tiesā, ņemot vērā 2012.gada 13.decembra likumu „Grozījumi Krimināllikumā", prokurors lūdza grozīt apsūdzību un no /M.H./ inkriminētā noziedzīgā nodarījuma pēc Krimināllikuma 15.panta ceturtās daļas un 177.panta trešās daļas un Krimināllikuma 275.panta otrās daļas izslēgt kvalificējošo pazīmi – atkārtotība.

Apelācijas instances tiesa atzina, ka /M.H./ un /M.M./ personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās sagatavojās ar viltu iegūt svešu mantu lielā apmērā; /M.H./ sagatavojās ar viltu iegūt svešu mantu lielā apmērā. Turklāt /M.H./ un /M.M./ personu grupā pēc iepriekšējās vienošanās, mantkārīgā nolūkā izdarīja dokumenta, kas piešķir tiesības, viltošanu, kā arī viltota dokumenta izmantošanu.

Apelācijas instances tiesa atzina, ka /M.H./ un /M.M./ darbības kvalificējamas nevis pēc Krimināllikuma 15.panta ceturtās daļas un 177.panta trešās daļas, bet pēc Krimināllikuma 15.panta trešās daļas un 177.panta trešās daļas kā sagatavošanās noziedzīga nodarījuma izdarīšanai. Turklāt apelācijas instances tiesa atzina, ka /M.H./ apsūdzībā pēc Krimināllikuma 275.panta otrās daļas (aizdevuma līguma viltošana) ir attaisnojams.

Par Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas 2013.gada 9.maija spriedumu kasācijas protestu iesniegusi prokurore B.Balode.

Prokurore uzskata, ka apelācijas instances tiesas 2013.gada 9.maija spriedums ir nepamatots un atceļams, jo tiesa, taisot nolēmumu, pieļāvusi Krimināllikuma pārkāpumus un Kriminālprocesa likuma būtiskus pārkāpumus.

Apelācijas instances tiesa, taisot spriedumu, nav ņēmusi vērā Kriminālprocesa likuma 564.panta astotās daļas nosacījumus, proti, ja apelācijas instances tiesa taisa pēc būtības jaunu spriedumu, tā aprakstošajai daļai, motīvu daļai un rezolutīvajai daļai jāatbilst prasībām, kādas Kriminālprocesa likumā noteiktas pirmās instances tiesas spriedumam. Kriminālprocesa likuma 527.panta pirmā daļa noteic, ka notiesājoša sprieduma aprakstošajā daļā sniedz pierādītā noziedzīgā nodarījuma aprakstu un juridisko kvalifikāciju, minot tā izdarīšanas laiku, vietu, izdarīšanas veidu, apsūdzētā vainas formu, motīvus un šā nodarījuma sekas.

Apelācijas instances tiesa, kvalificējot /M.H./ un /M.M./ darbības, pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574.panta 1.punktā paredzēto Krimināllikuma pārkāpumu. Apelācijas instances tiesa nepamatoti apsūdzēto /M.H./ un /M.M./ darbības pārkvalificējusi no Krimināllikuma 15.panta ceturtās daļas un 177.panta trešās daļas uz Krimināllikuma 15.panta trešo daļu un 177.panta trešo daļu.

Prokurore norāda, ka noziedzīga nodarījuma sagatavošanās stadijā veiktās darbības nevar atbilst nevienai nozieguma objektīvās puses pazīmei. Ja konstatējama vismaz viena no nozieguma pamatsastāva pazīmēm, tad ir sasniegta nozieguma mēģinājuma stadija. Prokurore uzskata, ka apsūdzēto /M.H./ un /M.M./ darbības kvalificējamas pēc Krimināllikuma 15.panta ceturtās daļas un 177.panta trešās daļas, jo apsūdzētie bija veikuši vairākas savstarpēji saistītas maldinošas darbības, kas nepārprotami norāda uz to, ka apsūdzētie bija veikuši visas darbības, lai noziedzīgo nodarījumu realizētu līdz galam.

Prokurore atsaucas uz Māra Lejas grāmatas „Krāpšanas aktuālie jautājumi Latvijā un ārvalstīs" rakstu, kur noteikts, ka gadījumā, ja civillieta izskatāma prasības tiesvedības kārtībā, tad procesuālās krāpšanas mēģinājuma stadija sasniegta jau brīdī, kad puse iesniegusi tiesā procesuālo dokumentu, kurā norādīti nepatiesi fakti, vai vismaz kad tiesnesis ar tiem iepazinies, bet nevis tad, kad lietas iztiesāšanas laikā pārbaudīts attiecīgais procesuālais dokuments vai pierādījums. Nozieguma mēģinājuma stadija ir sasniegta katrā ziņā tad, ja personas darbības satur vismaz vienu no nozieguma objektīvās puses pazīmēm, resp., krāpšanas gadījumā jākonstatē vismaz maldināšanas faktu.

Apelācijas instances tiesa, attaisnojot /M.H./ Krimināllikuma 275.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījuma (aizdevuma līguma viltošana), pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 574.panta 2.punktā minēto Krimināllikuma pārkāpumu. Prokurore norāda, ka apelācijas instances tiesa sašaurināti tulkojusi Krimināllikuma 275.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objektīvo pusi, kuru veido: 1)dokumenta, kas piešķir tiesības vai atbrīvo no pienākumiem, viltošana; 2)viltota dokumenta izmantošana; 3)viltota dokumenta realizēšana. Par dokumenta viltošanu atzīstama neīsta dokumenta izgatavošana vai īsta dokumenta falsifikācija. Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka /M.H./ ar šo aizdevuma līgumu ir veicis krāpnieciskās darbības un norādījusi, ka no SIA /Nosaukums/ darbinieku liecībām izriet, ka viņi šādu līgumu nekad nav redzējuši un uzņēmuma grāmatvedībā tas nav ticis iesniegts. Faktiski tiesa atzinusi, ka /M.H./ veicis krāpnieciskās darbības falsificējot dokumentu – SIA /Nosaukums/ aizdevuma līgumu.

Vienlaikus prokurore norāda, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir pretrunīgs.

Tiesa sprieduma rezultatīvajā daļā norādījusi, ka apsūdzētie /M.H./ un /M.M./ atzīstami par vainīgiem Krimināllikuma 15.panta trešajā daļā un 177.panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā, tas ir, par to, ka viņi personu grupā pēc iepriekšējās vienošanas sagatavojās ar viltu iegūt svešu mantu lielā apmērā. Savukārt, sprieduma motīvu daļā (sprieduma 21.lapaspusē), pārbaudot un novērtējot pierādījumus lietā, apelācijas instances tiesa norādījusi, ka apsūdzētā /M.H./ un /M.M./ vaina krāpšanas mēģinājuma izdarīšanā ir pierādīta.

Turklāt tiesa sprieduma 36.lapaspusē norādījusi, ka apsūdzētajiem /M.H./ un /M.M./ ir mīkstināms piespriestais brīvības atņemšanas sods, taču pirmās instances tiesa /M.H./ un /M.M./ piesprieda nevis brīvības atņemšanas sodu, bet naudas sodu.

Pretēji tam, ka apelācijas instances tiesā tika grozīta apsūdzība, izslēdzot kvalificējošo pazīmi – atkārtotība, sprieduma 35.lapaspusē tiesa norādījusi, ka ar spriedumā izklāstītajiem pierādījumiem ir pierādīta /M.H./ vaina arī šajā apsūdzības daļā, proti, atkārtotā krāpšanas sagatavošanas izdarīšanā ar viltu.

Tiesa sprieduma 36.lapaspusē norādījusi, ka lietā pierādīts, ka /M.H./ ir izgatavojis ar 2004.gada 30.novembrī datēto aizdevuma līgumu un, izmantojot šo dokumentu, ar viltu mēģinājis iegūt SIA /Nosaukums/ piederošo naudu Ls 31 141 apmērā. Taču no sprieduma tālākā teksta izriet, ka tiesa uzskata, ka /M.H./ darbības ir kvalificējamas pēc Krimināllikuma 15.panta trešās daļas un 177.panta trešās daļas.

Prokurore uzskata, ka apelācijas instances tiesa pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 512.panta, 564.panta pārkāpumus.

Prokurore lūdz atcelt Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas 2013.gada 9.maija spriedumu un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā. Lietu kasācijas instances tiesā lūdz izskatīt rakstveida procesā.

Par apelācijas instances tiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniedzis cietušais /J.R./.

Cietušais uzskata, ka apelācijas instances tiesas spriedums daļā par morālā kaitējuma kompensācijas nenoteikšanu ir nepamatots un nelikumīgs. Cietušais uzskata, ka tiesa, nenosakot morālā kaitējuma kompensāciju, ir pieļāvusi Kriminālprocesa likuma 350., 352., 353.panta pārkāpumu, kas novedis pie nelikumīga nolēmuma.

Cietušais atsaucas uz Kriminālprocesa likuma 22.pantu, kas noteic, ka personai, kurai ar noziedzīgu nodarījumu radīts kaitējums, ņemot vērā tās morālo aizskārumu, fiziskās ciešanas un mantisko zaudējumu, tiek garantētas procesuālās iespējas morālas un materiālas kompensācijas pieprasīšanai un saņemšanai.

Cietušais /J.R./ atzīmē, ka tiesa viņa pieteikto morālā kaitējuma kompensāciju Ls 50 000 apmērā nenoteica. Tiesa savu viedokli pamatoja ar to, ka noziedzīgais nodarījums izdarīts 2005.gadā un uz tā izdarīšanas brīdi nebija spēkā Civillikuma 1635.pants (likuma redakcijā no 2006.gada 26.janvāra), kur noteikts, ka katrs tiesību aizskārums, tas ir, katra pati par sevi neatļauta darbība, kuras rezultātā nodarīts kaitējums (arī morālais kaitējums), dod tiesību cietušajam prasīt apmierinājumu no aizskārēja ciktāl viņu par šo darbību var vainot. Arī Kriminālprocesa likuma 26.nodaļas normas, kurās noteikta kompensācijas atlīdzināšana cietušajam par morālo aizskārumu, nav piemērojamas, jo šīm normām ir materiālo tiesību raksturs un tās nebija spēkā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī.

Cietušais uzskata, ka šāds apelācijas instances tiesas atzinums ir nepamatots. Tiesa ir pārkāpusi Kriminālprocesa likuma 26.nodaļā noteikto (2005.gada 21.aprīļa redakcijā, kura bija spēkā no 2005.gada 1.oktobra).

Kaut arī tiesa nav noskaidrojusi kad tieši /M.H./ un /M.M./ ir sagatavojuši viltotos pirkuma-pārdevuma līgumus, ar kuriem gatavojās izkrāpt cietušā naudu Ls 464 953,74 apmērā, tomēr sprieduma 4.lapaspusē redzams, ka /M.H./ cietušajam nosūtīja ar 2005.gada 25.novembri datētu paziņojumu par nekustamo īpašumu pārdošanu, bet /M.M./ nosūtīja cietušajam ar 2005.gada 28.novembri datētu paziņojumu ar atgādinājumu līdz 2005.gada 15.decembrim parakstīt nostiprinājuma lūgumus zemesgrāmatai. Cietušais abus paziņojumus saņēma 2005.gada 14.decembrī, bet no nākamās dienas sākās līgumsoda aprēķināšana, kas deva iespēju /M.H./ un /M.M./ 2006.gada 18.janvārī iesniegt Rīgas apgabaltiesā prasības pieteikumu un piedzīt no cietušā līgumsodu Ls 464 953, 74 apmērā.

Cietušais norāda, ka apsūdzētie prettiesiskās darbības ir veikuši laikā, kad bija spēkā Kriminālprocesa likuma redakcija, kura paredzēja morālā kaitējuma kompensāciju.

Cietušais uzskata, ka tiesa nepamatoti atsaukusies uz Civillikuma 1635.panta 2006.gada 26.janvāra redakciju, jo, spriežot tiesu krimināllietās, noteicošais spēks ir Krimināllikuma un Kriminālprocesa likuma normām.

Cietušais /J.R./ lūdz atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu daļā par pieteiktās morālās kaitējuma kompensācijas nenoteikšanu un grozīt apelācijas instances tiesas spriedumu, nosakot morālā kaitējuma kompensāciju.

Par apelācijas instances tiesas spriedumu kasācijas sūdzību un tās papildinājumus iesniedzis apsūdzētais /M.H./.

Apsūdzētais uzskata, ka apelācijas instances tiesas spriedums ir pretrunīgs.

Apsūdzībā pēc Krimināllikuma 275.panta otrās daļas (pēc kuras apsūdzētais /M.H./ tika attaisnots) tiesa norādījusi, ka lietā nav iegūti pārliecinoši pierādījumi par to, ka /M.H./ būtu viltojis ar SIA „/nosaukums/" noslēgto aizdevuma līgumu. Papildus tiesa norādījusi, ka /M.H./ bija uzņēmuma direktors un bija tiesīgs noslēgt šādu aizdevuma līgumu. Taču vienlaicīgi tiesa uzskata šo līgumu par viltotu un saturošu apzināti nepatiesu informāciju. Tiesa nav norādījusi kādu apzināti nepatiesu informāciju šis līgums satur.

Turklāt tiesa spriedumā norādījusi, ka lietā nav iegūti pierādījumi tam, ka apsūdzētais /M.H./ sastādīja aizdevuma līgumu ar atpakaļejošu datumu, bet vienlaicīgi tiesa uzskata, ka minēto aizdevuma līgumu /M.H./ sastādīja izmeklēšanā nenoskaidrotā laikā, bet no 2005.gada līdz 2007.gada 3.aprīlim. Apsūdzētā ieskatā, šādi apelācijas instances tiesas atzinumi ir pretrunīgi.

Apsūdzētais uzskata, ka apelācijas instances tiesas motivācija ir pretrunā ar noziedzīga nodarījuma aprakstu. Apsūdzībā un pirmās instances tiesas spriedumā ir norādīts, ka, lai realizētu savu noziedzīgo nodomu – ar viltu iegūt SIA /Nosaukums/ piederošo naudu lielā apmērā – apsūdzētais /M.H./ laika periodā no 2005.gada decembra līdz 2007.gada 3.aprīlim sastādīja viltotu aizdevuma līgumu datētu ar 2004.gada 30.novembri, t.i., ar atpakaļejošu datumu. Taču no apelācijas instances tiesas sprieduma motīvu daļas izriet, ka apsūdzētajam /M.H./ inkriminētā noziedzīgā nodarījuma apstākļi ir citi, proti, /M.H./ nepaziņoja SIA /Nosaukums/ par aizdevuma līguma esamību. Apsūdzētā ieskatā, tiesa nevarēja atzīt par pierādītiem no apsūdzības atšķirīgus noziedzīgā nodarījuma faktiskos apstākļus. Tiesa ir pārkāpusi apsūdzētā tiesības uz aizstāvību.

Turklāt, lai arī apsūdzētajiem ir noteikts tāds soda veids, kā naudas sods, apelācijas instances tiesa sprieduma 36.lapaspusē norāda, ka apsūdzētajiem piespriestais brīvības atņemšanas sods ir mīkstināms.

Apsūdzētais uzskata, ka tiesas spriedums nav saprotams un ir pretrunīgs, to nevar atzīt par tiesisku un pamatotu Kriminālprocesa likuma 511.panta otrās daļas un 512.panta pirmās daļas izpratnē.

Apsūdzētais lūdz atcelt apelācijas instances tiesas nolēmumu daļā par viņa, /M.H./, atzīšanu par vainīgu un sodīšanu Krimināllikuma 15.panta trešajā daļā un 177.panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā (sagatavošanās Ls 464 953,74 izkrāpšanai), Krimināllikuma 15.panta trešajā daļā un 177.panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā (sagatavošanās Ls 31 141,11 izkrāpšanai), Krimināllikuma 275.panta otrajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā (pirkuma līguma viltošana) un lietu šajās daļās nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Apsūdzētais /M.H./ iesniedzis kasācijas sūdzības papildinājumus, kuros norāda, ka 2006.gada 2.februāra eksperta atzinums Nr.01 atzīstams par nepieļaujamu pierādījumu.

2006.gada 19.janvārī procesa virzītājs saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 194., 200., 202.pantu nolēma noteikt paraksta vecuma noteikšanas ekspertīzi, uzdodot to veikt Starptautiskajai Neatkarīgo ekspertu federācijai.

Apsūdzētais norāda, ka gadījumus, kad ekspertīzes izdarīšana uzdota ekspertīžu iestādei, regulē Kriminālprocesa likuma 201.pants, taču procesa virzītāja lēmumā par ekspertīzes noteikšanu norādes uz šo pantu nav. Apsūdzētā ieskatā, biedrība /Nosaukums/, kas reģistrēta biedrību un nodibinājumu reģistrā, nav atzīstama par ekspertīžu iestādi Kriminālprocesa likuma izpratnē, tādējādi uz šo biedrību nav attiecināms Kriminālprocesa likuma 200. un 201.pants.

Apsūdzētais norāda, ka iesniegumi, kas datēti ar 2005.gada 6.jūniju un 2005.gada 30.novembri un kurus procesa virzītājs ar savu lēmumu nodeva eksperta rīcībā (biedrības /Nosaukums/ valdes priekšsēdētājam /J.A./), tika izņemti no tā paša biedrības /Nosaukums/ valdes priekšsēdētāja /J.A./, kurš konkrētajā kriminālprocesā bijis liecinieks. Apsūdzētais uzskata, ka tādējādi procesa virzītājs pieļāvis Kriminālprocesa likuma 207.panta pirmās daļas pārkāpumu. Kriminālprocesa likuma 207.panta pirmā daļa (2006.gada 19.janvāra likuma redakcijā) noteic, ka paraugus salīdzinošajai izpētei var ņemt no aizturētā, aizdomās turētā, apsūdzētā vai personas, pret kuru notiek kriminālprocess par medicīniska rakstura piespiedu līdzekļu noteikšanu. Liecinieks, kā arī organizācijas vadītājs šajā tiesību normā nav minēts.

Apsūdzētais vērš uzmanību uz 2006.gada 17.februāra cietušā papildus nopratināšanas protokolu no kura izriet, ka /J.R./ pats apmaksājis Starptautiskās Neatkarīgo ekspertu federācijas ekspertīzi.

Apsūdzētā ieskatā, apelācijas instances tiesa nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma 564.panta ceturtās daļas noteikumus, proti, apelācijas instances tiesa nav sniegusi savu atzinumu par visiem apelācijas sūdzībā norādītajiem argumentiem.

Senāts atzīst, ka Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas 2013.gada 9.maija spriedums atceļams pilnībā un lieta nosūtāma jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Saskaņā ar Krimināllikuma 511.panta otro daļu tiesas spriedumam jābūt tiesiskam un pamatotam. Kriminālprocesa likuma 512.panta pirmajā daļā noteikts, ka tiesa, taisot spriedumu, pamatojas uz materiālo un procesuālo tiesību normām. Senāts norāda, ka minēto likuma normu prasības attiecas arī uz apelācijas instances tiesas spriedumu.

Kriminālprocesa likuma 564.panta astotā daļa noteic, ka gadījumā, ja apelācijas instances tiesa taisa pēc būtības jaunu spriedumu, tā aprakstošajai daļai, motīvu daļai un rezolutīvajai daļai jāatbilst prasībām, kādas šajā likumā noteiktas pirmās instances tiesas spriedumam.

Konkrētajā lietā apelācijas instances tiesa taisījusi jaunu spriedumu, kurš, Senāta ieskatā, neatbilst Kriminālprocesa likuma 511., 512.panta, kā arī Kriminālprocesa likuma 527.panta otrās daļas 5.punkta un 525.panta otrās daļas 2.punkta prasībām. Turklāt apelācijas instances tiesa, izlemjot jautājumu par morālo kaitējuma kompensāciju, ir pieļāvusi Kriminālprocesa 26.nodaļā noteikto normu pārkāpumu. Minēto Kriminālprocesa likuma normu pārkāpumus Senāts atzīst par Kriminālprocesa likuma būtiskiem pārkāpumiem šā likuma 575.panta trešās daļas izpratnē.

Kriminālprocesa likuma 565.pants noteic apelācijas instances tiesas kompetenci jauna sprieduma taisīšanā. Atbilstoši šajā normā noteiktajam, apelācijas instances tiesa var apsūdzēto personu gan attaisnot par noziedzīgiem nodarījumiem, par kuriem pirmās instances tiesa taisījusi notiesājošu spriedumu, gan arī pareizi piemērot Krimināllikuma normu, ja tā bijusi nepareizi piemērota, kvalificējot noziedzīgo nodarījumu.

Konkrētajā lietā apelācijas instances tiesa bez valsts apsūdzības iniciatīvas, grozījusi noziedzīga nodarījuma juridisko kvalifikāciju, t.i., apsūdzēto /M.H./ un /M.M./ par pierādītām atzītās darbības kvalificējusi kā sagatavošanos krāpšanas izdarīšanai. Apsūdzība /M.H./ un /M.M./ bija celta pēc Krimināllikuma 15.panta ceturtās daļas un 177.panta trešās daļas, t.i., par šī nozieguma mēģinājuma izdarīšanu. Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, grozot noziedzīga nodarījuma juridisko kvalifikāciju, nav ievērojusi Kriminālprocesa likuma 527.panta otrās daļas 5.punktā noteikto, ka notiesājoša sprieduma motīvu daļā jānorāda apsūdzības grozīšanas motīvus. Apelācijas instances tiesas spriedumā nav norādīti motīvi, kādēļ tiesa atzīst, ka apsūdzēto /M.H./ un /M.M./ darbības jākvalificē kā sagatavošanās krāpšanas izdarīšanai, nevis kā krāpšanas izdarīšanas mēģinājums.

Apelācijas instances tiesas spriedumā norādīts: „Tiesu palāta uzskata, ka /M.H./ un /M.M./ darbības ir kvalificējamas nevis pēc Krimināllikuma 15.panta ceturtās daļas un 177.panta trešās daļas, kā noziedzīga nodarījuma izdarīšanas mēģinājums, bet gan pēc Krimināllikuma 15.panta trešās daļas un 177.panta trešās daļas, kā sagatavošanās noziedzīga nodarījuma izdarīšanai. Sagatavošanās noziedzīgam nodarījumam ir līdzekļu vai rīku sameklēšana vai pielāgošana vai citāda tīša labvēlīgu apstākļu radīšana tīša nozieguma izdarīšanai, ja turklāt tas nav turpināts no vainīgā gribas neatkarīgu iemeslu dēļ. Krimināllikuma 177.panta trešajā daļā paredzētais noziedzīgais nodarījums ir atzīstams par sevišķi smagu noziegumu.

Sagatavošanās noziegumam objektīvās puses pazīmes, tai skaitā, ir nozieguma izdarīšanas līdzekļu sameklēšana vai citādu labvēlīgu apstākļu radīšana nozieguma izdarīšanai.

Savukārt pie noziedzīga nodarījuma izdarīšanas līdzekļiem pieskaita viltotus dokumentus, kā līdzekli mantas nolaupīšanai. Sagatavošanās noziegumam subjektīvā puse izpaužas tieša nodoma veidā, jo vainīgais, sagatavojoties nozieguma izdarīšanai, apzinās, ka ar savām darbībām viņš rada labvēlīgus apstākļus iecerētā nozieguma realizēšanai, un vēlas to, kā arī vēlas izdarīt to noziegumu, kuram viņš gatavojas. Sagatavošanās noziegumam ir tīša prettiesiska darbība, kura veido noziedzīga nodarījuma nodoma īstenošanas sākotnējo stadiju, un izpaužas labvēlīgu apstākļu radīšanā pabeigta tīša nozieguma sastāva realizēšanai, ja tā nav turpināta no vainīgā gribas neatkarīgu apstākļu dēļ.

Tātad konkrētajā gadījumā, kā izriet, no tiesas sēdē pārbaudītajiem pierādījumiem un visiem lietas apstākļiem kopumā, /M.H./ un /M.M./, personu grupā, viltojot un izmantojot pirkuma līgumus, sagatavojās izkrāpt no /J.R./ naudas līdzekļus lielā apmērā savām vajadzībām, zinot, ka noslēgt šos līgumus nebija likumīga pamata, jo /M.H./ nebija tiesību parakstīt līgumus kā /J.R./ pilnvarotai

personai, jo minētā pilnvara 2005.gada 13.jūnijā tika atsaukta, par ko /M.H./ bija zināms".

Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesa, nekonstatējot citus lietas faktiskos apstākļus, nav motivējusi kāpēc grozāma noziedzīga nodarījuma juridiskā kvalifikācija un kāpēc apsūdzēto /M.H./ un /M.M./ darbības konkrētajā gadījumā kvalificējamas kā sagatavošanās krāpšanas izdarīšanai. Senāta ieskatā, tiesas sprieduma motīvu daļā ir sniegts tikai jēdziena – sagatavošanās nozieguma izdarīšanai – teorētisks skaidrojums, bet nevis tiesas motivācija.

Turklāt Senāts atzīmē, ka apelācijas instances tiesas sprieduma motīvu daļas atsevišķi secinājumi ir savstarpēji pretrunīgi un neatbilst sprieduma rezolutīvajā daļā norādītajam. Kā jau iepriekš lēmumā norādīts, apelācijas instances tiesa /M.H./ un /M.M./ atzina par vainīgiem Krimināllikuma 15.panta trešajā daļā un 177.panta trešajā daļā paredzētajā noziedzīgajā nodarījumā, t.i., par sagatavošanos krāpšanas izdarīšanai. Taču apelācijas instances tiesa sprieduma motīvu daļā, norādot, ka apsūdzēto darbības kvalificē, kā sagatavošanos krāpšanas izdarīšanai, ir izdarījusi šādus secinājumus: „Tiesu kolēģija, pārbaudot un novērtējot pierādījumus lietā, uzskata, ka apsūdzētā /M.H./ un /M.M./ vaina krāpšanas mēģinājuma izdarīšanā personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās attiecībā pret cietušo /J.R./ un dokumenta, kas piešķir tiesības viltošanā un viltota dokumenta izmantošanā personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās mantkārīgā nolūkā ir pierādīta ar sekojošiem pierādījumiem lietā." (sprieduma 21.lpp.) Turklāt apelācijas instances tiesa ir norādījusi: „[..]Tiesu palāta uzskata, ka lietā ir pierādīts, ka /M.H./ ir izgatavojis ar 2004.gada 30.novembri datēto aizdevuma līgumu un, izmantojot šo dokumentu, ar viltu mēģināja iegūt SIA "/nosaukums/" piederošo naudu Ls 31 141 apmērā, kas ir līgumā paredzētā soda nauda no neatmaksātās naudas summas, un lielā apmērā." (sprieduma 36.lpp.)

/M.H./ apsūdzībā pēc Krimināllikuma 275.panta otrās daļas (aizdevuma līguma viltošana) apelācijas instances tiesa atzina par nevainīgu un attaisnoja. Senāts atzīst, ka šajā daļā tiesas spriedums neatbilst Kriminālprocesa likuma 525.panta otrās daļas 2.punkta prasībām, jo spriedumā nav norādīts /M.H./ attaisnošanas pamats un pierādījumi, kas /M.H./ attaisnošanu apstiprina.

Senāts norāda, ka konkrētajā gadījumā par apsūdzētā /M.H./ attaisnošanas pamatu nevar atzīt tikai šādu spriedumā izteikto atziņu: „Tiesu palāta uzskata, ka lietā nav iegūti pārliecinoši pierādījumi par to, ka /M.H./ būtu viltojis ar SIA /Nosaukums/ noslēgto aizdevuma līgumu. Tobrīd /M.H./ bija uzņēmuma direktors un bija tiesīgs noslēgt šādu aizdevuma līgumu. Pierādījumi tam, ka /M.H./ ir sastādījis šo līgumu ar atpakaļ esošu datumu lietā nav iegūti. Tiesu palāta uzskata, ka šajā apsūdzības daļā pēc Krimināllikuma 275.panta otrās daļas /M.H./ ir attaisnojams."

Senāta ieskatā, minētais atzinums ir pretrunā citiem tiesas atzinumiem, no kuriem izriet, ka tiesa nav apšaubījusi apsūdzībā konstatēto, ka aizdevuma līgumu ar tajā iekļautām patiesībai neatbilstošām ziņām ir sastādījis /M.H./ un to izmantojis, lai mēģinātu ar viltu iegūt SIA /Nosaukums/ naudu Ls 31 141,11 apmērā. Tā tiesas spriedumā ir izteikts šāds atzinums: „/M.H./ nodomu izdarīt krāpšanu pierāda 2004.gada 30.novembra aizdevuma līguma saturs – aizdevuma summa, norādīts aizdevuma atmaksas termiņš un paredzētas soda sankcijas, zīmoga neesamība, tā sastādīšanas apstākļi, liecinieku sniegtās liecības un revidenta ziņojums par to, ka SIA /Nosaukums/ visi naudas līdzekļu aizņēmumi tika noformēti aizņēmumu protokolu nevis aizdevuma līguma veidā un neparedz atmaksas termiņu un soda sankcijas, ko apstiprināja arī 2007.gada 7.novembra SIA /Nosaukums/ dalībnieku sapulču protokolu mapes un kases grāmatu apskates protokoli. Šādu viltotu līgumu, ar apzināti nepatiesu informāciju, /M.H./ ar nodomu iegūt SIA /Nosaukums/ piederošo īpašumu lielā apmērā – naudu līgumsoda veidā Ls 31 141,11 apmērā, 2007.gadā iesniedzis Šķīrējtiesā, proti, iestādē, kura ir tiesīga pieņemt lēmumu attiecībā uz personai piederošo mantu. Šķīrējtiesa apmierināja /M.H./ prasības pieteikumu un piedzina no SIA /Nosaukums/ par labu /M.H./ Ls 62 282,22."

Senāts norāda, ka minēto iemeslu dēļ apelācijas instances tiesas spriedumu nevar atzīst par tiesisku un pamatotu Kriminālprocesa likuma 511., 512.panta izpratnē.

Ar Rīgas apgabaltiesas 2012.gada 7.februāra spriedumu, izskatot kaitējuma kompensācijas pieteikumus, nolemts kaitējuma kompensāciju Ls 3567,05 SIA /Nosaukums/ labā un morālā kaitējuma kompensāciju Ls 50 000 cietušā /J.R./ labā nenoteikt.

Ar Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas 2013.gada 9.maija spriedumu pirmās instances tiesas spriedums atcelts pilnībā, tātad, arī daļā par pieteiktās kaitējuma kompensācijas izlemšanu. Apelācijas instances tiesa nolēma abu cietušo pieteiktās kaitējuma kompensācijas nenoteikt, spriedumu šajā daļā motivējot ar to, ka uz noziegumu izdarīšanas laiku nebija spēkā tiesību normas, kas paredzēja noteikt morālā kaitējuma kompensāciju.

Senāts atzīst, ka arī šajā daļā apelācijas instance tiesas spriedums nav tiesisks un pamatots.

Pirmās instances tiesas spriedums daļā par cietušā SIA /Nosaukums/ pieteiktās kaitējuma kompensācijas nenoteikšanu, apelācijas kārtībā apstrīdēts netika. Apelācijas instances tiesas spriedumā nav norādīti motīvi, kāpēc šajā daļā nolemts pirmās instances tiesas spriedumu atcelt un SIA /Nosaukums/ pieteikto kaitējuma kompensāciju nenoteikt. No lietas materiāliem redzams, ka SIA /Nosaukums/ pieteikums par kaitējuma kompensāciju neattiecas uz morālā kaitējuma kompensācijas pieprasīšanu, tāpēc ir nepamatoti apelācijas instances tiesas motīvi kompensāciju nenoteikt tāpēc, ka nebija spēkā tiesību norma par morālā kaitējuma atlīdzināšanu. Apelācijas instances tiesa nav piemērojusi tiesību normas, kas paredzēja mantiskā kaitējuma atlīdzināšanu, un tāpēc nepamatoti, neievērojot Kriminālprocesa likuma 26.nodaļā noteikto, nolēmusi SIA /Nosaukums/ pieteikto kaitējuma kompensāciju nenoteikt.

Turklāt Senāts atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums daļā par morālā kaitējuma kompensācijas nenoteikšanu cietušajam /J.R./ arī nav tiesisks un neatbilst Kriminālprocesa likuma normu prasībām. Tiesas spriedums šajā daļā motivēts ar to, ka uz noziegumu izdarīšanas laiku nebija spēkā tiesību normas, kas paredzētu morālā kaitējuma kompensācijas noteikšanu. Senāts norāda, ka pienākumu samaksāt kompensāciju tiesa var uzlikt atbilstoši noteikumiem, kuri paredzēti Kriminālprocesa likuma 353.pantā. Kriminālprocesa likuma 353.panta otrajā daļā noteikts, ka citos gadījumos kompensāciju nenosaka, bet kaitējuma atlīdzināšana notiek civiltiesiskā kārtībā. Senāta ieskatā, atbilstoši minētas likuma normas jēgai kaitējuma kompensācijas nenoteikšana vai noteikšana ir paredzēta gadījumos, kad kaitējuma kompensācijas pieteikumu tiesa izskata pēc būtības, piemērojot atbilstošu tiesību normu. Konkrētajā gadījumā, ja tiesa atzina, ka noziegums izdarīts laikā, kad nebija spēkā tiesību normas par morālā kaitējuma atlīdzināšanu, tad tiesai nebija likumīga pamata spriest par morālā kaitējuma kompensācijas nenoteikšanu. Šādā gadījumā ar spriedumu morālā kaitējuma kompensācijas pieteikums bija jānoraida. Tā kā apelācijas instances tiesas spriedums tiek

atcelts, Senāts neizvērtē cietušā /J.R./ kasācijas sūdzībā izteiktos iebildumus, ka /M.H./ inkriminētā nozieguma izdarīšana turpinājusies arī pēc 2005.gada 1.oktobra, t.i., laikā, kad spēkā bija stājies Kriminālprocesa likums, kas paredzēja cietušā tiesības prasīt morālā kaitējuma atlīdzināšanu.

Apelācijas instances tiesai, izskatot lietu no jauna, cietušā /J.R./ minētie iebildumi jāizvērtē. Tāpat apelācijas instances tiesai jāizvērtē apsūdzētā /M.H./ kasācijas sūdzībā norādītās prasības, kas attiecas uz pierādījumu vērtēšanu un lietas faktisko apstākļu noskaidrošanu.

Ņemot vērā, ka prokurores B.Balodes kasācijas protestā lūgts apelācijas instances tiesas spriedumu atcelt pilnībā, ka /M.H./ un /M.M./ apsūdzības pēc Krimināllikuma 275.panta otrās daļas ir savstarpēji saistītas un saistītas ar viņiem celtajām apsūdzībām pēc Krimināllikuma 15.panta ceturtās daļas un 177.panta trešās daļas, ka apelācijas instances tiesas spriedumā ir konstatētas vēl citas kļūdas un nepilnības, kuras norādītas kasācijas protestā un kasācijas sūdzībās, Senāts atzīst par nepieciešamu apelācijas instances tiesas spriedumu atcelt pilnībā.

Apsūdzētais /M.H./ kasācijas sūdzības papildinājumos norādījis, ka apelācijas instances tiesas spriedumā minētais 2006.gada 2.februāra eksperta atzinums Nr.01 (dokumentu tehniskās izpētes ekspertīze) nav pieļaujams pierādījums, jo tas iegūts, pieļaujot Kriminālprocesa likuma 200., 201., 202., 207.panta pārkāpumu.

Senāts atzīst, ka apsūdzētā /M.H./ kasācijas sūdzības papildinājumos izteiktie iebildumi nav pamatoti. No lēmuma par ekspertīzes noteikšanu (3.sējuma 107.lapaspuse) redzams, ka ekspertīzi uzdots izdarīt Starptautiskajai Neatkarīgo ekspertu federācijai. Tas, ka procesa virzītāja lēmumā kļūdaini norādīts uz Kriminālprocesa likuma 202.pantu, kas paredz uzdod ekspertīzes izdarīšanu pieaicinātajam ekspertam, nepadara ekspertīzes atzinumu konkrētajā lietā par nepieļaujamu pierādījumu. Apsūdzētā iebildums, ka Starptautiskā Neatkarīgo ekspertu federācija nav ekspertu iestāde Kriminālprocesa likuma normu izpratnē, ir tikai paša apsūdzētā /M.H./ viedoklis, kas nav ne ar ko pamatots.

No lietas materiāliem redzams, ka pirmstiesas kriminālprocesā procesa virzītājs faktiski izdarījis dokumentu, kuri nepieciešami ekspertīzes veikšanai, izņemšanu. Taču lēmumā kļūdaini norādīts par nepieciešamo paraugu izņemšanu salīdzinošai izpētei, atsaucoties uz Kriminālprocesa likuma 208.pantu. Šajā gadījumā faktiski notikusi jau agrāk eksistējošu dokumentu izņemšana, bet nevis nepieciešamo paraugu izņemšana no konkrētas personas Kriminālprocesa likuma 206., 207. un 208.panta izpratnē. Minētais fakts, Senāta ieskatā, nav atzīstams par Kriminālprocesa likuma būtisku pārkāpumu, kas varētu ietekmēt tiesas sprieduma tiesiskumu un pamatotību.

Apsūdzētais /M.H./ norāda uz apstākli, ka lietas materiālos ir ziņas par to, ka par ekspertīzes veikšanu samaksājis cietušais /J.R./. Senāta ieskatā, apsūdzētais tādā veidā vēlas apšaubīt ekspertīzes atzinuma ticamību. Senāts norāda, ka pierādījumu izvērtēšanu veic tiesa, kas izskata lietu pēc būtības. Kasācijas instances tiesas kompetencē neietilpst izvērtēt pierādījumus. Turklāt no lietas materiāliem redzams, ka apsūdzētais /M.H./ apelācijas sūdzībā nebija izteicis prasību izvērtēt minētās ekspertīzes atzinuma pieļaujamību vai ticamību un nebija norādījis uz Kriminālprocesa likuma normu pārkāpumiem saistībā ar šāda pierādījuma iegūšanu. Tā savās rakstveida liecībās Rīgas apgabaltiesai /M.H./ norādījis, ka nav nepieciešams kā pierādījumu izmantot dokumentu tehniskās ekspertīzes atzinumu, jo viņš nekad nav noliedzis un nav apstrīdējis, ka šie dokumenti izgatavoti un parakstīti 2005.gada novembrī (6.sējuma 243.lapaspuse).

Pārējie apsūdzētā /M.H./ kasācijas sūdzībā un kasācijas sūdzības papildinājumos izteiktie iebildumi attiecas uz prasību pārvērtēt pierādījumus, kas, kā jau iepriekš lēmumā norādīts, neietilpst kasācijas instances tiesas kompetencē.

2008.gada 3.martā /M.H./ piemērots drošības līdzeklis – uzturēšanās noteiktā dzīvesvietā.

Ar 2012.gada 24.maija likumu „Grozījumi Kriminālprocesa likumā", kas stājās spēkā 2012.gada 1.jūlijā, drošības līdzeklis – uzturēšanās noteiktā dzīvesvietā – aizstāts ar drošības līdzekli – uzturēšanās noteiktā vietā.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 256.pantu uzturēšanās noteiktā vietā ir aizdomās turētā vai apsūdzētā rakstveida saistība uzturēties procesa virzītāja norādītajā laikā un noteiktajā vietā vai neatstāt ilgāk par 24 stundām konkrēti norādīto dzīves vai pagaidu uzturēšanās vietu bez procesa virzītāja atļaujas, kā arī bez kavēšanās ierasties pēc procesa virzītāja uzaicinājuma vai izpildīt citus kriminālprocesuālos pienākumus.

Ievērojot to, ka drošības līdzeklis – uzturēšanās noteiktā vietā, ietver sevī arī apsūdzētajam /M.H./ piemēroto drošības līdzekli – uzturēšanos noteiktā dzīvesvietā, kā arī to, ka nav zudis vai mainījies šī drošības līdzekļa piemērošanas pamats, nav mainījušies tā piemērošanas nosacījumi, kā arī nav noskaidroti citi apstākļi, kas noteica drošības līdzekļa izvēli, piemērotais drošības līdzeklis atstājams negrozīts.

Apsūdzētajam /M.M./ drošības līdzeklis nav piemērots.

Pamatojoties uz Kriminālprocesa likuma 585., 587.pantu, Augstākās tiesas Senāts

n o l ē m a

Atcelt Augstākās tiesas Krimināllietu tiesu palātas 2013.gada 9.maija spriedumu pilnībā un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai

apelācijas instances tiesā.

/M.H./ piemēroto drošības līdzekli – uzturēšanās noteiktā dzīvesvietā – atstāt negrozītu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senators referents (paraksts) V.Čiževskis

Senators (paraksts) A.Freibergs

Senatore (paraksts) A.Nusberga